

METODIKA TEKLİFLERİ: “GAGAUZ DİLİNDÄ HEM LİTERATURADA ÜRETİM PROŞESİN DÜZÜNNENMESİ”

Önsöz

Gumanitar diştiplinaların arasında gagauz dili önemni eri kaplêêr, çünkü uşaan büütmäk, terbiyetmäk, üüretmäk hem becermeklerini kurmak proşesindä ana dilindän paalı yoktur. Ana dili üüreniciyi bilgi-terbiyetmäk tarafından ilerleder, hazırlêêr onu insan arasında yaşamaa, biri-birinnän annaşmaa.

Gagauz dili hem literatura predmeti için yazarkan, üüredicilerin dikatını çekeriz, ki üüretim proşesindä önemni diişilmeklär oldu:

- Eniledi: taa dolduruldu, kimi erleri dooruduldu, taa çetin argumentlendi hem da *gagauz dilindä* yazıldı “Gaguz dilinin orfografiya hem punktuatıya kurallarını”.
- Ana dilinin hem literaturanın kompetenşiyaları kuruldu (bak eni kurikulumnarı);
- Kompetenşiyalara görä enidän bakıldı gagauz dilinin hem literaturanın standartları;
- Kompetenşiyaları tamannamak için subkompetenşiyalar düzüldü;
- “Gagauz dili hem literatura” kurikulumun strukturası diişildi. Var umudumuz, ki verili struktura taa uygun hem yardımcı olur temaları saatlara bölmää hem üüretim yılın kalendar planını kurmaa;
- Gagauz dili hem literatura predmetin başka okul predmetlerinnän baalantıları urgulandı;
- İşleyän kurikulumnarına görä, eni okul kıyatları düzüldü (1-nci, 2-nci hem 5-nci klaslarına deyni) 1 sentäbriyâ kadar tıptardan çıkacaklar 3-ncü hem 9-ncü klaslara deyni dä kıyatlar. Esaba alındı üüredicilerin teklifleri.

Üüretmäk planı hem didaktika materialları

2017/2018 üüretmäk yılı için başlankı, gimnaziya hem lişeylär için temel (bazis) üüretmäk plannarını Üüretmäk Bakannı kaaviletti. Bu plannarda gagauz dilinin üüretmesinä (gagauz milletli üürenicilerä deyni) bukadar saat veriler:

- I – IX klaslarda 3-är saat aftada (rus dilindä üürenän başlankı şkolalara hem gimnaziyalara deyni variantın sayfaları, neredä üürenerlär gagauz, bulgar hem ukrayın milletli uşaklar);
- X – XII klaslarda 4 – där saat gumanitar profilindä hem 3-är saat real profilindä (temel üüretmäk plannarın sayfaları, neredä üürenerlär gagauz, bulgar hem ukrayın milletli uşaklar).

Üüretim – metodika etiştirilmesi

Başlankı klaslar

Büünkü gündä gagauz dili hem okumak literatura başlankı klaslarda ayırı bir predmet gibi üüreniler. O bir önemni faktor üüretmäk-terbiyetmäk proşesin ilerletmesindä, angısının baş neeti ölä

üüretmää hem terbieta mää üürenicileri, ki onnar büüdükça kendi kişiliini bu dünnedä bilsinnär, duysunnar, annasinnar, üüsek morallı insan olarak.

Başlankı klaslarda uşakların sözü läüzüm ilerlesin, leksikası genişlesin, zenginnesin. Bu üzerä üüredicinin-üürenicinin çalışmasında söz ilerlemesi önemli iştir.

Gagauz dilinin neetlerini oluşturmaa deyni läüzüm bu davaları çözmäa:

- Programa yagörä gagauz hem dünnä literature andan yaratmalarıokumaa;
- üürenicilärbecersinnärdooru, demekliokumaateksti, onuniçindekiliiniannamaa;
- kendibaşınayaratmalarıokumaa;
- okumaktalafınpaalılıniannamaa;
- bütündänestetikatarafındantekstiannamaa;
- sözleşmektä, seslemektä, lafetmektä, okumakta, yazmaktaüürenicilerinbilgilerini, becermekleriniilerletmäa;
- leksikatarafındanüürenicilerin sözlüünüzenginnetmäa.
- bilgilär, angılarıgöstererlär, nicädildägagauzhalkın hem başka da Moldova dayaşayanhalklarınistoriyasınnan, adetlerinnän hem kulturasınnansıkıbaalantılar var.

Gagauz dilin hem literaturanınüürenmesindägenelneetibuydur:

„İlerletmäüürenicilerinbaalantılısözünü, taa ii düzmäaonnarınsözkompetençiyasını, üüreniciyäkomunikativyolunuvermäa”.

Başkalafıan kurikuluministediklerinägöräüüretmäprotesindüzülmesindä,oluşturmasında hem üüsek morallıkışilikterbieta mesindä **ilerletmä** – **liniyalıprintipi** taauygun, taaönemli. Böläprintipınstrukturasıvererkolaylıksırada, sistemadadilindüzülmesinnäntanışmaa.

I-nci klaslarda gagauz dilinin üüretmesi geğer I-IV klaslara deyni kurikuluma görä (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem üüretmä-metodika kompleksinä görä:

- a) “Yıldızçık” (eni üürenmä kiyadı: K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Kişinäu, 2015);
- b) “Ana dili” (1-nci klas için üürediciya kiyat: K. Vasilioglunun hem A. Stoletneyanın “Yıldızçık” kiyadına görä metodika teklifleri, Vera Kuleva, Lübov Vornikiva, Komrat, 2010). Bu metodika teklifleri düzülü 102 saada görä: hazırlamak zamanı (bukvaları (harfları) üürenmä vakıdına kadar) – 17 saat, bukvaları (harfları) üürenmä zamanı – 61 saat, okumak-zamanı – 24 saat. Üüredicilär bu kiyatta bulaceklar ölä materialları, ölä yaratmaları angıları yardım edeceklär pedagoga taa dolu hem kaliteli kurikulumunu speçifika kompetençiyalarına görä tamannamaa.
- c) “Artık kendim okuyêrım” (okumak kiyadı II-ci yarımıyılık için Chişinäu, 2006);
- d) Resimni gagauz alfabeti,
- e) Resimni sözlük,

Ek literatura:

- “Benim ilk kiyadım”, Hrestomatiya uşak başçalarına hem küçüklerä deyni, Konstantin Vasilioglu, Chişinäu „Ştiinça”, 1997.
- “Benim sevgili dostlarım” (Todur Mariniglu, Chişinäu, 2013).

Gagauz dili II-nci klasla üürenilecek I-IV klaslara deyni kurikuluma görä (A. Stoletneaia, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem “Gök kuşaa” kiyadına görä (K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Chişinäu, Ştiinça, 2015). Ek literatura: “Sızıntıcık”, hrestomatiya 1-2

klaslar için, Chişinău „Ştiinţa”, 1997 ; “Okumak kiyadı”, birinci klasta dış okumaları için, T. Marinoglu, Chişinău „Ştiinţa”, 1997.

III-ncü klasta gagauz dili öğrenilecek I-IV klaslara deyni kurikulumuma görä (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılıcık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem "Ana dili hem literatura okumaları" gagauz dokuzyılık şkolanın 3-ncü klaslarına deyni öğrenmāk kiyadına görä (K.Vasilioglu, A. Stoletneyä, Chişinău, Ştiinţa, 2016). Ek literatura “Okumak kiyadı” 2-nci hem 3-ncü klaslarda dış okumaları için, Mina Kösä, Chişinău „Ştiinţa”, 1997.

IV-cü klasların öğrenicileri üreneceklär ana dilini I-IV klaslarına deyni kurikulumuma görä (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılıcık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010). "Ana dili" gagauz dokuzyılık şkolanın 4-ncü klaslarına deyni öğrenmāk kiyadına görä (K.Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiinşa, 2013) hem “Ana dili literatura okumaları” okumak kiyadına görä (K. Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiinşa 2013).

Praktika işlerini tamannamak için III-IV klaslara deyni diktant toplumunu olur kullanmaa (G.Sirkeli, Komrat, 2002) hem da “Masallar, uygun sözlär, bilmeycelär Konstantin Vasilioglu, Chişinău „Ştiinţa”, 2002. Hem da G.Sirkeli hazırladı taa bir diktant toplumunu. Eni diktant toplumu kurikulumuma görä hem gramatika materiallarının temelindä kurulu. I-IV klaslarda yazı işleri:

1. Kontroldiktantını;
2. Hazırlama (üüretmä) diktantını;
3. Ayırılma diktantını;
4. Yaratmalı diktantını (hem onun türlü variantlarını);
5. Serbestdiktantını;
6. Laflardandiktantını (hem onun variantlarını).

Teklif edilän toplumunda herbir yazı işlerinä çok meraklı örneklär gösterili. Var umudumuz, ki üüredicilär läazımını materialları burada bulurlar. Bu material tiparlandı “Gagauz dili hem literatura” bilim-metodika derginin (jurnalın) sayfalarında.

Metodika uurunda üüredicilerä yardımcı olmak için bir Gid (1-9 klaslar, “Gagauz halkının istoriyası, kulturası hem adetleri”) tiparlandı (A. Stoletneaia, O. Uzun, E. Kılıcık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2011).

Moldovanın şkolalarında artık uygulandı bir eni sistema: testlemāk, demāk, öğrenicilerin bir belliedili üüretmāk periodunda bilgi hem becermāk uurun bellietmesi hem kantarlamak forması. Testlemeyi efektif hem kaliteli geçirmää deyni, üüredicilerä teklif ediler kullansınnar “4-cü klasların öğrenicilerine deyni testlemāk içindekiliin programası ” (Cartier, 2003), “2002-2003 üüretmāk yılında 4-cü klasların öğrenicilerine deyni testlemāk içindekiliin programasını” (Kişinäu, 2003) hem “Üüretmāk çıkışların kantarlaması” (metodika teklifleri, Adrian Stoyka hem Simion Musteaţă, Kişinäu, 2001).

Taa üüsek uurda 4 klasta son testlemāk için hazırlanmaa deyni üüredicilär “Gagauz dili hem literaturası” (IV-üncü klaslarda testlemāk için Programa)kullana bilirlär, Chişinäu, 2013.

Gimnaziya klasları

Gagauz dilinin hem literaturasının üüretmāk/üürenmāk proşesinin baş neeti, ki etişmää Moldovadaki hem Evropadaki üüretmāk/üürenmāk uurlarına, tamannamaa gagauz dilinin standartlarını. Bu distiplinanın konşepşiyasında isteniler, ki ana dili öğrenilsin diil sade orfografiya kurallarını bilmāk için, ama taa çok sözleşmāk için, taa çok sözü kullanmak için. Gagauz dili hem

literatura lääzım üürenilsin ölä, ki olsun nicä kullanmaa onu praktika işlerindä, yaşamanın herbir situatıyasında.

Biliner, ki ana dili herkerä verer temel bilgilär okulun öbür distıplinalarını üürenmäk için, deyecez, kendi ana dilini bilmediynän, kendi halkının adetlerini, istoriyasını, özelliklerini annamadıyan, başka distıplinaları (istoriya, modern dillär, romun dili, rus dili) okulcular üürenämeyeceklär.

Onun için dä ana dilinin üürenilmesindä te bu kompetenşiyaları kuralıyız, nicä: ***serbest hem kolay sözleşmäk, annamak, becermäk eni bilgileri üürenmää hem onnarı praktika işlerindä kullanmaa, lingvistika kompetenşiyaları, kultura hem etiket kompetenşiyaları.*** Bu kompetenşiyalar hepsi tamannanar sa, ozaman üürenicilär kolay bileceklär hem annayaceklar başka halkların da istoriyasını, onnarın çekilmesini, gelmesini, yaraştıraceklar Moldovada yaşayan halkların dilini, özelliklerini, adetlerini, etiket normalarını, yaraştıraceklar onnarın giimnerini, folklorunu, literaturaya yaratmalarını kendi halk giimnerinnän, ana dilinin folklorunna hem literaturaya yaratmalarınna.

Orta klaslarda çekediler üürenmää gagauz dilinin hem literaturanın sistematik kursu.

V-nci klaslarda gagauz dilini lääzım üürenmää V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literaturaya” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant), (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem eni "Gagauz dili hem literaturaya" V-nci klaslara deyni (I. Baboglu, İ. Bankova, A. Stoletneyä, K. Vasilioglu N. Baboglu, Kişinäu, Ştiinşa, 2015) üüretmäk kiyadına görä.

VI-nci klaslarda gagauz dili üürenilecek V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literaturaya” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant) (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem ana dilindä üürenän 6-nci klaslara deyni üürenmäk kiyadına görä (I. Bankova, A. Stoletneyä, I. Baboglu, K. Vasilioglu, N. Baboglu, Chişinäu, 2011).

VII-nci klas. Ana dili üürenilecek V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literaturaya” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant) (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem “Gagauz dili hem literaturaya okumaları” 7-nci klas için (İ. Bankova, A. Stoletnaya, N. Baboglu, İ. Baboglu, K. Vasilioglu, Chişinäu, 2012) üürenmäk kiyadına görä.

VIII-inci klas. Ana dili üürenilecek V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literaturaya” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant) (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem “Gagauz dili hem literaturaya” 8-nci klaslar için (İ. Bankova, A. Stoletneyä, İ. Baboglu, N. Baboglu, K. Vasilioglu, Chişinäu, 2013) üüretmäk kiyadına görä.

IX-uncu klas. Ana dili üürenilecek V –IX klaslarına deyni “Gagauz dili hem literaturaya” kurikulumuna görä (eni işlendirili variant) (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinäu, 2010) hem "Gagauz dili hem literaturaya IX-ncu klaslar için" (İ. Baboglu, İ. Bankova, A. Stoletneyä, K. Vasilioglu, N. Baboglu, Kişinäu, 2016) üürenmäk kiyadına görä.

Modernizat edili kurikuluma görä metodika uurunda üüredicilerä yardımcı olmak için bir Gig gagauz dili hem literaturaya (1-9 klaslar, “Gagauz halkının istoriyası, kultura hem adetleri”) tipardan çıktı.

Bundan kaarä, eklenti gibi, V-IX klaslara deyni diktant toplumu var (avtorlar İ. Bankova, T. Marinoglu). Tekstlerä deyni düşünölmüş hem interesli dava sisteması verecek kolaylık materialı tekrarlamaa, bütüneştirmää hem üürenicilerin sözüne zenginletmää.

Lîşey klasları.

Gagauz dili hem gagauz literatura X, XI hem XII-nci lîşey klaslarında kurikuluma görä üürenileceklär bir predmet gibi. Uroklarda gagauz dilinin teoryası hem gagauz artistik yaratmaları barabar verileceklär, ama üüretmäk taa üüsek uurda olacek. Taa çok ders literatura üüretmesinä veriler. Gagauz literaturanın yaratmaları hem derin bilgilär üürenicilerä vererlär, hem onnarı estetika tarafından terbiyelerlär. Artistik literaturası büyük yardım verer lîşeyistleri üüretmää ii ürekli, cömert, doorulukçu, esaplı, zengin ruhlu olsunar; kendi ana tarafını, ana dilini, dolay dünneyi sevsinnär hem korusunnar; gagauz halkının hepsini var olan paalılıklarını ilerletsinnär hem zenginnetsinnär, gelän evladboylarına onnarı etiştirsinär.

Üüretmäk plannarında gagauz dili hem gagauz literatura ana dili hem ana literaturası gibi verilerlär. Bu taraftan dilin hem literaturanın üüretmää gagauzça büyük **komunikativ rolü var**, neçinki üürenicilär ***läüzım dooru hem gözäl lafetsinnär, türlü-türlü literatura kolaylıklarını, lafçevirtmelerini hem orfografiya kurallarını dooru kullanarak.***

Gagauz literaturanda üüretmää deyni, artistik yaratmaları aşadaki printiplerä görä ayırıldılar:

- lîşeyistlerin yaşlarına görä;
- artistik yaratmaların tematikasına görä;
- tekstin üüsek ruhlu hem üüsek estetika uurlu paalılıma görä.

X-XII-nci lîşey klaslarında gagauz dilini hem literaturayı läüzım üüretmää X-XII lîşey klaslarına deyni “Gagauz dili hem literatura” eni işlenmiş kurikulumuna görä (A. Stoletneyä, M. Mavrodi, O. Uzun, L. Pavlioglu, E. Kılçık, G. Sirkeli, Kişinä, 2010) hem üüretmäk-hrestomatiyalarına görä.

1. "Gagauz literaturası 7-nci klas için (N.Baboglu, İ.Baboglu, , Chişinäu, 1997);
2. "Gagauz literaturası 8-9 klaslar için" (N.Baboglu, İ.Baboglu, , Chişinäu, 1997);
3. "Gagauz literaturası 10-11 klaslar için" (N.Baboglu, İ.Baboglu, , Chişinäu, 1997).

Tipardan çıktılar üç eni hrestomatiya, neredä enilenmiş kurikuluma görä gagauz yazıcıların yaratmaları dizili. Hrestomatiyaları Bilim araştırmaları hem metodika işleri merkezin işçileri hazırladılar:

1. “Gagauz literaturası” (hrestomatiya 10 klas için, Komrat,2012);
2. “Gagauz literaturası” (hrestomatiya 11 klas için, Komrat,2012);
3. “Gagauz literaturası” (hrestomatiya 12 klas için, Komrat,2012);

2010 yılında tiparlandı GİD “Gagauz dili hem literatura” lîşey klaslarına deyni, angısı yardım edecek üüredicilerä enilenmiş kurikulumu tamannamaa, üürenicilerin da lingvistika bilgilerin sistema temelindä fikirini hem sözünü maksimal ilerletmää.

Eni tiparlandı “Gagauz dilindä kontrol işleri” 10-ncu – 12-nci klaslara deyni. (avtorlar: A. A. Germek, İ D. Bankova, S. İ. Germek). Bu toplum lîşey klaslarında yardımcı olabilir üüredicilerä kantarlamaa üürenicilerin bilgilerini.

Taa üüsek uurda lîşeyistleri ekzamen için hazırlamaa deyni üüredicilär “Gagauz dili hem literatura” (bakalavra için ekzamenin programasını) kullana bilirlär, Chişinêu, 2008.

Nota: Eer varsaydı klasta uşaklar, kimä läüzım maasuz individualca (ayırı) çalışmaklar, üüredici kendi predmetin kurikulumunu uydurêr/alıştırêr üürenicinin individual istediklerinä görä, sora da ona görä individual üüretmäk planı kurêr (“Üüretim ders planı” , Kişinêu, 2013).

„Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri”

Artık, bir 10 yıl geeri, 1-9 klaslarına deyni üüretmək plannarında taa bir predmet peydalandı „Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri”. Üüretmək plannarına görä predmetin üürenmesinä 1 saat aftada veriler. Başlankı klaslarda bu predmet üürenilecek „Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri” 1-4 klaslara deyni kurikulumuna görä (S. Bulgar, A. Stoletneyä, S. Kuroglu, Kişinäu, 2010) hem mutlak gagauz dilindä. Kurikulum kuruldu eni istediklerä görä: „neet” sözün erinä „kompetențiya” termini kullanılêr.

Eni kursun neeti – kompleksli, sistemni aaraştırmaa halkın kulturasını, angısı yaşêêr Moldovada. Aaraştırılacaklar adetlär, sıralar, inanmaklar (din), yaşamak zanaatları, becermeklär, türlü incäzanaatlar, halk yaratmaları, istoriya, bizi saran tabiat, halkın psihologiyası, dünneyi tanınması.

Tipardan çıktı 1-4 klaslar için üürenmək kiyatları. Onnarı üüredicilär esaba alırlar.

Kurikuluma görä tipardan çıktı 1-4 klaslara deyni “Gagauz halkın istoriyası, kulturası hem adetleri”) predmetini çözmäk için bir Gid. Bu diil kendibaşına bir kiyat, ama genel Gidin “Gagauz dili hem literaturası” (Gid I– IX klaslara) sayfalarında metodika uurunda üüredicilär, taa başarılı kurikulumu tamannamak için, yardım bulurlar.

Gaguz dilindä hem literaturada üüretmək hem kantarlamak için tekliflär

Üüredicilärkendiişiniläüzımdoorultsunnar:

- derindänüürenmäenilenmiş: doorudulmuşhem taa doldurulmuş “Gaguz dilinin orfografiya hem punktuatıya kurallarını” (2014 yıl);
- metodika tekliflerini dikatlı hem derindän üürenmää hem kullanmaa küçük klaslarda, gimnaziyada hem lişeylerdä;
- eni kiyatların “Gagauz dili hem literaturası” ana dilindä 5-nci klasa deyni (İ. Baboglu, İ.Bankova, A. Stoletneyä, K. Vasilioglu, N. Baboglu, Ştiința, 2015), “Gagauz dili hem literaturası” ana dilindä 9-ncu klasa deyni (İ.Bankova,İ. Baboglu, A. Stoletneyä, K. Vasilioglu, N. Baboglu, Ştiința, 2016), "Yıldızçık" gagauz dokuzyılık şkolanın 1-nci klaslarına deyni üürenmək kiyadını (K.Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiința, 2015), “Gök küşaa” gagauz dokuzyılık şkolanın 2-nci klaslarına deyni üürenmək kiyadını (K.Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiința, 2015), “Ana dili hem literaturası okumakları” 3-ncü klasa deyni (K.Vasilioglu, A. Stoletneyä, Ştiința, 2016)içindeliklerini hertarafça üürenmää;
- başarıların kriteriyaları. Gagauz dili 1-nci hem 2-nci klaslar deyni “Metodologia privind implementarea evaluării criteriiale prin descriptorii în clasele I-II, 2016” dikatlı okumaa;
- kendibaşına sistemalı çalışmaa, metodika tarafından kendi bilgilerini taa üüsek uura kaldırmaa. (Bilim-metodika jurnalı “Gagauz dili hem literaturası” Komrat, 2014,2015, 2016, üüredicilerä yardımcı olabilir);
- üürenicilerin genel söz becermeklerini hem sınışlarını ilerletmää ;
- zenginelmää şkolacıların sözlüünü, herbir taraftan ilerletmää onnarın sözünü;
- dil teoryasında derin bilgi uşaklara vermää, ki onnar gagauz dilinin strukturasını, gramatikasını bilsinnär da dooru yazmaa becersinnär.

Kontrol

formasında

hem

bilgilerinotalamaktaüürediciaşaadagösterilännotalamaktiplerini kullanabilir:

- öncekontroletmək, kibilmäüürenicilerinbilgiuurunu hem sözkulturasını;

- üretilmenin bitki etapında kontrol etmää (toplam kantarlaması semestronun sonunda, kontrol işleri yılın bitkisindä).

Son kantarlamak işlerin sayısı.

<i>İşlerin çeşitleri</i>	<i>V klas</i>	<i>VI klas</i>	<i>VII klas</i>	<i>VIII klas</i>	<i>IX klas</i>
<i>Diktant</i>	5	5	4	4	3
<i>Takrir</i>	3	3	2	2	2
<i>Yaratma</i>	3	3	2	3	3

X-XII klaslarda – gumanitar profili: 4 yaratma üretilicilär klasta yazêrlar, 3 – dä evdä

X-XII klaslarda – real profili: 3 yaratma üretilicilär klasta yazêrlar, 2 – dä evdä.

Nota 1. Derginin (jurnalın) (5-12 klaslar) sayfalarında gagauz dili hem literatūra bir sayfada yazılacak: **“Gagauz dili hem literatūra”** (predmetin dolu adı). Derginin (jurnalın) saa tarafı temalara görädoldurulacak. Örnek: sentäbrinin 5-şi (gagauz dili uroo), saa tarafta – dil teması; sentäbrinin 7-si (gagauz literatūra uroo), hep o saa tarafında – literatūra teması ilerledeyiz hep bu türlü. Sonunda nota kurallara görä koyulacak – bir toplam notası.

Nota 2. Kafestä verili son kantarlamak (итоговые контрольные)

kontrol işleri. Başka türlü işlerin sayısını hem formasını üretilicilär kendibaşına kararlêrlar.

Üretilici kantarlamak hem son kantarlamak kontrol işlerin sayısı başlankı klaslarda

<i>Kontrol işin forması</i>	<i>Üretilici kantarlamak kontrol işleri</i>			<i>Son kantarlamak kontrol işleri</i>		
	<i>diktant</i>	<i>takrir</i>	<i>yaratma</i>	<i>diktant</i>	<i>takrir</i>	<i>yaratma</i>
<i>1-nci klas</i>	-	-	-	-	-	-
<i>2-nci klas</i>	2	-	-	1	-	-
<i>3-ncü klas</i>	2	1	1	2	-	-
<i>4-ncü klas</i>	2	2	2	2	1	-

Nota 3. Başlankı klaslarda üretilicilär lääzım bilsinnär, ki 1-4 klaslarda plannanmış uroon 80 % işi urookta tamannansın lääzım, kalan 20 % da ev işi gibi verilsin.

Üretilici var nicä ayırsın o üretilim tehnologiyalarını, angıları lääzım uysunnar uroon neetlerini tamannamaa hem gagauz dilini taa üüsek uura kaldırmaa deyni.

*Anna Stoletneia, Gagauziyanın Genel Müdürlüü,
gagauz dilindä baş uzman*